

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-114>
УДК 657.375

ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА: СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

REPORT ON COMPANY MANAGEMENT: ESTABLISHMENT AND FEATURES OF FORMATION

Шкроміда Надія Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7170-2497>

Савляк Мирослава Іванівна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9368-0524>

Малишев Сергій Вячеславович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6764-5892>

Shkromyda Nadiia, Savlyak Myroslava, Malyshev Serhii

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Сучасний бізнес функціонує в умовах посиленої уваги до прозорості та відповідальності перед різними зацікавленими сторонами. Вимоги до розкриття інформації постійно зростають, охоплюючи не лише традиційні фінансові показники, але й такі важливі аспекти, як екологічний та соціальний вплив діяльності компанії, а також ефективність її управлінських рішень. Звіт про управління, що поєднує фінансові та нефінансові показники, стає важливим інструментом для забезпечення всебічної оцінки діяльності компанії та сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень. У статті розглядаються основні етапи становлення звітності про управління та порядок змістового наповнення. Формування звітності включає методи обробки даних, контроль за точністю та повнотою інформації, використання сучасних інформаційних технологій для автоматизації облікових процесів.

Ключові слова: звіт про управління, інтегрована звітність, фінансові та нефінансові показники, бізнес.

Modern business functions in conditions of increased attention to transparency and responsibility to various interested parties. Disclosure requirements are constantly growing, covering not only traditional financial indicators, but also such important aspects as the environmental and social impact of the company's activities, as well as the effectiveness of its management decisions. The management report, which combines financial and non-financial indicators, becomes an important tool for providing a comprehensive assessment of the company's activities and contributes to the adoption of more informed and responsible management decisions. This approach to reporting provides a comprehensive view of the company, allowing to evaluate not only its financial results, but also the sustainability of the business in the long term. Stakeholders, including investors, partners, employees and regulators, gain a deeper understanding of how a company impacts the environment and society, how it manages risks and opportunities, and how efficiently it uses its resources. Forming a management report is one of the key aspects of any company's activity. This document reflects not only financial results, but also key management decisions affecting the strategic development of the enterprise. The management report allows the management of the company to evaluate the achieved results, analyze the efficiency of the used resources, determine the strengths and weaknesses of the activity and, based on this, adjust management approaches to improve future activities. The article examines the main stages of creating management reporting and the order of content. Reporting includes data processing methods, control over the accuracy and completeness of information, the use of modern information technologies to automate accounting processes, as well as the application of international financial reporting standards. Particular attention is paid to the analysis of problems that arise due to insufficient or ineffective organization of the accounting system, which can lead to the formation of inaccurate management reports and, as a result, to the adoption of incorrect management decisions.

Keywords: management report, integrated reporting, financial and non-financial indicators, business.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах підприємства змушені адаптуватися до постійних змін на ринку, підвищених вимог до бізнесової прозорості та зростаючої важливості ефективного управління ресурсами. Це зумовлює необхідність створення якісних звітів про управління, які виступають інструментом для оцінки ефективності діяльності компанії та прийняття виважених управлінських рішень. Однак однією з ключових проблем є недостатнє або неефективне облікове забезпечення, яке повинно забезпечувати достовірну інформаційну базу для таких звітів. Отже, важливість питання якісного облікового процесу при формуванні управлінських звітів обумовлена підвищеними вимогами до прозорості, точності та оперативності управлінської інформації. Це дає змогу підприємствам не тільки відповідати сучасним стандартам, але й підвищувати ефективність управління та покращувати стратегічне планування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, питанням впровадження звітності про управління бізнесом та вирішенню проблем її змістового наповнення значну увагу приділяють міжнародні і національні урядові та неурядові організації.

Активна позиція та участь у цьому напрямку також спостерігається серед вчених-економістів. Так, серед вітчизняних вчених слід виділити напрацювання П. Атамаса, К. Безверхового, В. Жука, В. Костюченка, М. Проданчука та ін. При цьому, висвітлення питань, присвячених проблематиці звітування про управління бізнесом, базується в більшості випадків на вивченні та впровадженні сучасної вітчизняної практики і, відповідно, частково порушують питання структурного наповнення вказаної звітності.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення процесу становлення звітності про управління бізнесом у контексті задоволення інформаційних потреб зацікавлених сторін, а також опис змістового наповнення такого роду звітності в умовах використання новітніх технологій цифровізації економіки. Результати такого дослідження, вважаємо, будуть корисними для подальших теоретико-методичних розробок та послужать основою для впровадження набутого досвіду у вітчизняній обліково-аналітичній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Звітність суб'єктів господарювання розвивалася протягом кількох десятиліть у відповідь на змінювані потреби бізнесу, су-

спільства та регуляторів. Цей розвиток відображає еволюцію від традиційної фінансової звітності до більш комплексного підходу, що враховує екологічні, соціальні та управлінські аспекти (ESG).

Початок фінансової звітності та її становлення припадає на XIX століття, у той період, коли звітність трансформувалася з розвитком великих корпорацій та ринків капіталу, які вимагали прозорості саме фінансових операцій. Рання бухгалтерія призвела до виникнення подвійного запису та базових стандартів фінансової звітності для відображення прибутків, збитків, активів та зобов'язань.

У свою чергу, впровадження нефінансових звітів припадає на 1970-1980-ті роки, коли зріс інтерес до корпоративної соціальної відповідальності у відповідь на екологічні катастрофи та соціальні проблеми. Впровадження перших нефінансових звітів є спробою впливати представниками бізнесу на вирішення проблем суспільства та довкілля.

Так, у 1987 році опублікувалася доповідь комісії Брунтланда «Наше спільне майбутнє» [1], у якій поставлено акцент на стійкий розвиток, що включає економічні, екологічні та соціальні аспекти. Згодом заснування Глобальної ініціативи зі звітності (GRI) в 1997 році, яка розробила перші стандарти для нефінансової звітності, охоплюючи екологічні, соціальні та управлінські показники, спричинило розвиток стандартів нефінансової звітності [2]. Саме у 1990-ті роки, з'явилися міжнародні стандарти ISO 14000 (екологічний менеджмент) та SA 8000 (соціальна відповідальність) [4].

Наступним етапом розвитку фінансової і нефінансової звітності стала концепція інтегрованої звітності, яка виникла на початку 2000-х років і продовжується по сьогоднішній день. Така концепція стала окремим компонентом ведення управлінського обліку. Концепція інтегрованої звітності надає змогу усвідомити, що фінансові та нефінансові аспекти діяльності бізнесу взаємопов'язані та повинні розглядатися разом. В той же час, появляється концепція ESG (Environmental, Social, Governance), тобто, у звітність підприємств інтегруються екологічні, соціальні та управлінські показники.

У 2010 році заснували Міжнародну раду зі стандартизації інтегрованої звітності (IIRC), що започаткувала розробку єдиного стандарту інтегрованої звітності та опублікували Міжнародний інтегрований звіт, що надало рамкову структуру для об'єднання фінансових і нефінансових показників [3]. Протягом

цього року зросла підтримка інтегрованої звітності серед компаній, інвесторів та регуляторів, в наслідок чого вагома частина великих компаній починає впроваджувати інтегровані звіти. Одночасно, вимоги до інтегрованої звітності стають частиною законодавчих та регуляторних норм у різних країнах.

Зростаючий акцент на стійкий розвиток, декарбонізацію та відповідальне інвестування сприяє подальшому розвитку звітності про управління бізнесом. Така звітність розвивається в умовах зростаючої усвідомленості щодо важливості комплексного підходу до оцінки діяльності бізнесу. Вона поєднує фінансові результати з нефінансовими аспектами, такими як екологічний вплив, соціальна відповідальність та управління, що забезпечує більш повну та об'єктивну картину діяльності організації для всіх зацікавлених сторін [5].

Звіт про управління господарюючих суб'єктів в Україні формується відповідно до вимог національного законодавства, міжнародних стандартів та рекомендацій регуляторних органів, що забезпечують прозорість, підзвітність та достовірність фінансової інформації. Вони визначають загальні вимоги до бухгалтерського обліку та фінансової звітності, включаючи обов'язковість складання звіту про управління для певних категорій підприємств, встановлюють, регулюють та видають детальні вимоги до складання звіту про управління [9].

Звіт про управління господарюючого суб'єкта включає різноманітні показники, що дозволяють забезпечити комплексне розуміння діяльності підприємства. Ці показники можна розділити на інтегровані та неінтегровані.

Інтегровані показники об'єднують фінансові та нефінансові аспекти діяльності підприємства, надаючи цілісну картину його ефективності, стратегії та впливу на різні сфери. У фінансові показники включається дані: доходу, прибутку/збитку, рентабельності, а в нефінансові – соціальні, екологічні та стратегічні. Це дає змогу підприємству аналізувати різні елементи ведення бізнесу, а саме покращувати умови праці для працівників, проводити інвестиції у персонал, робити вагомий внесок у спільноти, контролювати споживання ресурсів, їх відходи та утилізацію, тримати ринкову позицію та оцінювати управлінські ризики [6].

Неінтегровані показники стосуються окремих аспектів діяльності підприємства і можуть бути менш пов'язаними між собою, вони вклю-

чають – операційні, фінансові та маркетингові. Для оцінки результату використовують дані різних показників: продуктивність праці, витрати на виробництво, ліквідність, дебіторська та кредиторська заборгованість, клієнтська база та маркетингові витрати.

Таким чином, звіт про управління господарюючого суб'єкта, який включає інтегровані та неінтегровані показники, надає більш повне уявлення про стан справ на підприємстві, його успіхи, проблеми та перспективи розвитку. Для забезпечення якісного збору даних для інтегрованих та неінтегрованих показників звіту про управління господарюючого суб'єкта використовуються різноманітні інструменти та методики. Вони дозволяють отримати достовірну інформацію про фінансову, екологічну, соціальну та управлінську діяльність підприємства.

Інтегровані показники охоплюють як фінансові, так і нефінансові аспекти діяльності підприємства, що потребує комплексного підходу до збору даних. Для інтегрованих показників використовують такі інструменти як фінансовий облік, збір нефінансових даних та методика збору даних. Розглянувши такі підходи детальніше можна зробити висновок що, різні ERP-системи, бухгалтерські системи, системи управління екологічними показниками, системи управління соціальною відповідальністю, системи управління якістю, анкетування та опитування, моніторинг та аудит, дозволяють збирати, зберігати та аналізувати всі фінансові та соціальні показники.

Неінтегровані показники, зазвичай, стосуються окремих аспектів діяльності підприємства і можуть бути менш пов'язані між собою. Вони включають операційні, фінансові та маркетингові показники, системами неінтегрованих показників виступають: управління виробництвом (MES), SCADA-системи (Supervisory Control and Data Acquisition), фінансові моделі, CRM-системи (Customer Relationship Management), аналіз ринку, маркетингові дослідження. Саме ці показники дають змогу знайти рішення для моніторингу та управління виробничими процесами, взаємодію з клієнтами та збору даних про клієнтську базу, опитування, фокус-групи, аналіз даних з CRM-систем для оцінки ефективності маркетингових кампаній та задоволеності клієнтів.

Для забезпечення узгодженості та достовірності зібраних даних важливо використовувати комплексні підходи та інструменти для їх збору, зберігання та аналізу [8]. В сучасному

бізнесі комплексними підходами на підприємстві беруться єдині платформи для збору даних, регулярна звітність та контроль, аналітичні інструменти. Таким чином, це дає змогу використовувати інтегровані інформаційні системи (ERP, CRM, MES) для централізованого збору даних з різних аспектів діяльності підприємства, встановлення регулярних періодів для збору даних (щомісячно, щоквартально) та проведення аудитів для перевірки їх достовірності, використання BI (Business Intelligence) систем для аналізу та візуалізації зібраних даних, що допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення (Tableau, Power BI).

Таким чином, ефективний збір даних для інтегрованих та неінтегрованих показників звітності про управління вимагає використання сучасних інструментів та методик, що забезпечують комплексний та системний підхід до управління інформацією на підприємстві.

Різні країни та галузі застосовують різні підходи до формування звітності про управління бізнесом, що обумовлено національними стандартами, законодавчими вимогами та специфікою конкретних секторів економіки [7].

Звітність про управління бізнесом в Україні знаходиться на стадії активного розвитку та впровадження, відповідно до глобальних трендів та вимог європейської інтеграції. Порівняльний аналіз підходів до формування звітності про управління в Україні включає розгляд законодавчих аспектів, впровадження стандартів, практик компаній та викликів, з якими стикаються вітчизняні підприємства. Встановлено, звітність про управління бізнесом активно впроваджують великі підприємства та ті, що мають міжнародні зобов'язання (табл. 1).

Підприємства, що ведуть економічну діяльність на території України стикаються з пев-

ними викликами при впровадженні інтегрованої звітності. Сюди варто віднести відсутність конкретних вимог до такого роду звітності у національному законодавстві, що ускладнює процес стандартизації та порівняння звітності; часто вітчизняні підприємства не мають достатньої кількості фінансових та людських ресурсів для впровадження повноцінної звітності про управління бізнесом; інколи серед керівництва великих компаній є нерозуміння важливості інтегрованої звітності та її переваги для сталого розвитку і прозорості.

Поряд з цим, міжнародні організації та інвестори сприяють впровадженню звітності про управління бізнесом в Україні, надаючи технічну та фінансову підтримку [10]. Відбувається адаптація до європейських стандартів, зближення з міжнародними стандартами та вимогами, що сприяє підвищенню рівня якості наповнення звітності про управління вітчизняним бізнесом.

Слід відзначити, звітність з управління бізнесом в Україні знаходиться на стадії активного розвитку, і її подальше впровадження залежить від підвищення обізнаності компанії, удосконалення законодавчого регулювання та підтримки міжнародних організацій.

Зростаюча увага до питань стійкого розвитку серед українських компаній є потужним драйвером розвитку звітності про управління бізнесом. Українські компанії все частіше звертають увагу на зменшення свого екологічного впливу, зокрема шляхом зниження викидів парникових газів, впровадження енергоефективних технологій та управління відходами, активно впроваджують соціальні програми, спрямовані на підтримку громад, розвиток освіти та охорони здоров'я, що позитивно впливає на їх репутацію та відносини з стейкхолдерами. Такі процеси підвищення

Таблиця 1

Сектори економіки України, які активно проваджують звітність про управління бізнесом

№ з/п	Назва	Вирішення
1.	Паливно-енергетичний сектор	Включає у свої звіти фінансові, екологічні та соціальні показники, підкреслюючи свою відповідальність перед суспільством та природою
2.	Металургійна галузь	Використовує стандарти GRI та IIRC для підготовки інтегрованих звітів, акцентуючи на питаннях сталого розвитку та соціальної відповідальності
3.	Фінансово-банківська система	Запроваджує інтегровану звітність, фокусуючись на екологічних показниках, управлінні ризиками та соціальної відповідальності

Джерело: розроблено авторами

якості корпоративного управління та впровадження етичних стандартів сприяє зростанню довіри з боку інвесторів та партнерів. Тобто підприємства все більше усвідомлюють важливість врахування екологічних та соціальних аспектів у своїй діяльності, підвищують екологічну та соціальну відповідальність.

Висновки. На основі проведеного дослідження, можна узагальнити, що поєднання фінансової і нефінансової звітності бізнесу є ключовим елементом сучасного підходу до управління підприємствами. Вона дозволяє поєднувати різні аспекти діяльності, надаючи цілісне уявлення про стан і перспективи представника бізнесу. Це все окреслюється екологічними, соціальними та управлінськими показниками, що у підсумку забезпечує більш об'єктивну оцінку ефективності та стійкості компанії.

Встановлено, розвиток такого роду звітності пройшов кілька етапів становлення, від традиційної фінансової звітності у XIX столітті до сучасної інтегрованої звітності, яка включає симбіоз екологічного, соціального та управлінського напрямів діяльності бізнесу.

В Україні звітність про управління бізнесом формується відповідно до законодавчих вимог, міжнародних стандартів та рекомендацій контролюючих органів. Дані вимоги, забезпечують прозорість та достовірність фінансової інформації, вчасне подання звітності у відповідні органи контролю. Звіт про управління вітчизняних господарюючих суб'єктів, рекомендований законодавчими нормами, включає інтегровані та неінтегровані показники, що дозволяє забезпечити комплексне розуміння діяльності підприємства.

У цьому контексті важливо використовувати сучасні засоби цифровізації інструменти для збору, зберігання та аналізу даних, що у підсумку забезпечують узгодженість та достовірність зібраних даних. Це включає використання єдиних платформ для збору даних, хмарних рішень, регулярної звітності та контролю, а також використання аналітичних інструментів, які дають змогу підприємствам оптимізувати роботу структурних підрозділів, сприяти покращенню прозорості, відповідальності та ефективності управління задля забезпечення стійкого розвитку організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Комісія Брундтланд». Наше спільне майбутнє. Доповідь у вигляді книги. 1987. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
2. Global Reporting Initiative (GRI). URL: <https://www.globalreporting.org/>
3. International Integrated Reporting Council. URL: <https://www.valuereportingfoundation.org/>
4. International Organization for Standardization (ISO). URL: <https://www.iso.org/standards.html>
5. Luhova O. Overview of the Implementation of Integrated Reporting Around the World. *Modern Economics*. 2021. № 27. P. 99–105. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-13)
6. Атамас П.Й., Атамас О.П. Інтегрована корпоративна звітність: проблеми впровадження. *Академічний огляд*. 2015. № 1. С. 78–85.
7. Безверхий К. Генезис інтегрованої звітності у світі. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 3 (85). С. 87–96.
8. Жук В. М. Інтегрована звітність: ретроспектива і перспектива в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 20–27. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-20-27](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-20-27)
9. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
10. Шкроміда В., Шкроміда Н., Кузишин І. Міжнародні ініціативи розвитку інтегрованої звітності бізнесу. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 153–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-24>

REFERENCES:

1. «Brundtland Commission». Our Common Future. 1987. Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
2. Global Reporting Initiative (GRI). Available at: <https://www.globalreporting.org/>
3. International Integrated Reporting Council. Available at: <https://www.valuereportingfoundation.org/>
4. International Organization for Standardization (ISO). Available at: <https://www.iso.org/standards.html>
5. Luhova O. (2021) Overview of the Implementation of Integrated Reporting Around the World. *Modern Economics*, no 27, pp. 99–105. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-13)

6. Atamas P., Atamas O. (2015) Integrated corporate reporting: implementation issues. *Academic review*, no. 1, pp. 78–85.
7. Bezverkhy K. (2017) Genesis of integrated reporting in the world. *Bulletin of the Ternopil National Economic University*, no. 3 (85), pp. 87–96.
8. Zhuk V. (2019) Integrated reporting: retrospective and perspective in Ukraine. *Accounting and finance*, no. 1(83), pp. 20–27. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-20-27](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-20-27)
9. Methodological recommendations for drawing up a management report. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
10. Shkromyda V., Shkromyda N., Kuzyshyn I. (2024) International initiatives for the development of integrated business reporting. *Sustainable economic development*, no. 2 (49), pp. 153–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-24>